

Dr CHEŁKOWSKI Bernard Alojzy [1897 – 1962]

lekarz – chirurg, ordynator oddziału, dyrektor szpitala

Doktor Bernard Alojzy Chełkowski urodził się 9 listopada 1897 w Skórczu pow. Starogard Gd Syn Bernarda i Bronisławy z d. Ohl, pochodzącej z Gostkowa pow. Toruń, rolników. Był drugim z spośród ośmiorga rodzeństwa. Do szkoły powszechnej uczęszczał w rodzinnym Skórczu, zaś egzamin dojrzałości złożył w Humanistycznym Gimnazjum w Starogardzie, w 1915 r.

Bezpośrednio po maturze został wcielony do wojska niemieckiego i wysłany na front zachodni. W 1916 został ranny pod Verdun. Po wyleczeniu zwolniono go z wojska. Wrócił do Skórcza, by następnie po rekonwalescencji udać się do Królewca, gdzie rozpoczął studia medyczne. Jednakowoż w 1917 powołano go ponownie do wojska i skierowano raz jeszcze na front zachodni. W tym też roku dostał się do niewoli francuskiej i pozostał w niej do listopada 1918. Po powrocie do kraju, postanowił kontynuować przerwane studia medyczne w uniwersytecie we Fryburgu badeńskim.

Dyplom doktora medycyny otrzymał na podstawie rozprawy pt. *Versuche uber die Specificitut der personlichen Colinassen des Dickdarms [Eksperymenty nad specyfiką mas colinowych w jelicie grubym]* 1 VIII 1924. Po powrocie do kraju, a pod koniec 1924 nostryfikował dyplom na wydziale Lekarskim Uniwersytetu Poznańskiego.

1 stycznia 1925 Dr Bernard Chełkowski rozpoczął pracę w Szpitalu Miejskim w Bydgoszczy jako asystent na oddziale chirurgii i ginekologii. Specjalizował się pod kierunkiem Doktora Zygmunta Dziembowskiego. W 1927 awansował na starszego asystenta, w tym też oku rozpoczął pracę w pogotowiu ratunkowym. Jeszcze w czasie specjalizacji w 1926 uzyskał prawo wykonywania zawodu lekarza. Wobec braku wolnego etatu chirurga w Szpitalu Miejskim w Bydgoszczy, rozpoczął 1 stycznia 1930 prywatną praktykę. Leczył też chorych skupionych w Kasie Chorych, potem Ubezpieczalni Społecznej oraz kolejarzy [jako lekarz kontraktowy i rentgenolog].

Uczestniczył w kongresach chirurgów w Wiedniu, w 1933 odbył trzymiesięczny staż w Londynie.

W 1936 nabył od dra Jana Króla prywatną lecznicę chirurgiczną i ginekologiczną przy ulicy Gimnazjalnej 11 i prowadził ją do 23 sierpnia 1939, bowiem następnego dnia został zmobilizowany. Zaś jego żona z córkami została wyrzucona przez okupantów z mieszkania znajdującego się przy klinice.

Po mobilizacji Dr Chełkowski jako chirurg został skierowany do szpitala wojskowego we Włocławku. Po szybkim przesuwaniu się frontu, ewakuował się z rannymi w kierunku Warszawy. W stolicy zgłosił się do pracy w Szpitalu Ujazdowskim, gdzie po kapitulacji miasta dostał się do niewoli.

Niemieckie władze okupacyjne pozostawili go jednak w szpitalu. Obowiązki chirurga wykonywał do kwietnia 1940, to jest do czasu zwolnienia z niewoli. Dr Chełkowski pozostał w Warszawie. Objął stanowisko naczelnego lekarza dla polskich pracowników Niemieckiej Kolei Wschodniej [1940 – 1942]. Zaś w latach 1942 - 1943 pełnił obowiązki kolejowego lekarza administracyjnego w Radomiu, potem we Lwowie, a w latach 1943 – 1944 w Warszawie, gdzie m.in. przyjmował pacjentki przy ul. Pierackiego w gabinecie chorób kobiecych .

Podczas powstania warszawskiego Dr Chełkowski zorganizował oddział położniczy w piwnicach domu przy ulicy Kopernika. Po upadku powstania został ewakuowany do obozu w Pruszkowie. Uniknął jednak wysyłki do obozu w Niemczech. Został przeniesiony do Częstochowy. Organizował tam kolejową służbę zdrowia dla polskich kolejarzy.

Już 20 lutego 1945 powrócił do Bydgoszczy. Po wyzwoleniu Dr Chełkowski nie odzyskał swojej własności kliniki przy ul Gimnazjalnej. Podjął więc pracę w Szpitalu Miejskim (później Ogólny Nr 1, a obecnie Szpital Kliniczny im. dr. A. Jurasza).

Został ordynatorem jednego z oddziałów chirurgii. Ponadto objął stanowisko specjalisty chirurga w przychodni kolejowej w Bydgoszczy. Do kolejowej poradni chirurgicznej przyniósł sporo własnych narzędzi i urządzeń, bez których poradnia ta nie mogłaby należycie funkcjonować. W kolejowej służbie zdrowia pozostawał Dr Chełkowski do 1959. Zrezygnował z tych obowiązków ze względu na pogarszający się stan zdrowia.

Ordynatorem oddziału chirurgicznego w bydgoskim Szpitalu Ogólnym Nr 1 był do lipca 1959. W tym czasie stworzył model własnej szkoły chirurgicznej, ucząc i doskonaląc kwalifikacje wielu chirurgów dla szpitali pomorskich.

W lipcu 1959 Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Bydgoszczy powierzyło mu pełnienie obowiązków dyrektora Szpitala Ogólnego Nr 1 w Bydgoszczy. Po roku powołany został na dyrektora tego szpitala. Na tym stanowisku miał pozostać do 31 stycznia 1962.

Dr Bernard Chełkowski nie doczekał końca swojej kadencji na stanowisku dyrektora szpitala, bowiem 22 stycznia 1962 roku zmarł.

Był żonaty z Zofią z d. Gąsowską (ślub w 1936 r), miał dwie córki: Ewę Marię (1937 – 1940) i Krystynę (1938 - 2006) urodzone w Bydgoszczy.

Dr Bernard Chełkowski był organizatorem i współorganizatorem zjazdów oraz konferencji naukowych lekarzy i pomorskiej służby zdrowia, już od pierwszych powojennych lat. W latach 1954 – 1957 był radnym Miejskiej Rady Narodowej w Bydgoszczy. Pracował w Komisji Zdrowia tej Rady.

Był Odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi (1954)

Doktor Bernard Alojzy Chełkowski został pochowany na bydgoskim Cmentarzu Nowofarnym.

Jedna z bydgoskich ulic w Osiedlu Opławiec nosi imię Dr Bernarda Chełkowskiego

>>>>>> --- <<<<<<<

Źródła:

- 1) AP-Bydg., Akta m. Bydg., Kartoteka mieszkańców; Arch. Zakł Szpitala Klinicznego w Bydgoszczy, Akta os. Ch., sygn50/62; NARÓŻNY F. Kolejowa Służba Zdrowia , s.26 tenże Dr med Bernard Chełkowski (załącznik do uchwały Rady Osiedla Smukała – Opławiec w Bydgoszczy z 8XII 1995-mps) Z. Mackiewicz Chirurgiczne szkoły lekarskie w Bydgoszczy, Primum Non Nocere nr 23 – 10/92 s.7 ; IKP nr 20, 23 z 24.1 27 I 1962 Janusz Kutta;
- 2) Od warsztatu balwierskiego do szpitala klinicznego, M. Boguszyński, Bydgoszcz 2008;
- 3) Z. Jeziński: Lekarze Polscy na Pomorzu w okresie okupacji hitlerowskiej (1939-1945) str. 15 Wyd. Zakład Historii i Filozofii Nauk Medycznych IMS AM w Gdańsku
- 4) B. Chełkowski - w Encyklopedia Bydgoszczy, Słownik biograficzny; Bydgoszcz 2011
- 5) Barykada Powiśla. 1944 nr 13-14
- 6) Doktor Nu spod Monte Cassino; Express Bydgoski 8 kwietnia 2011

Opracował: Edward B. Balewski, Gdynia 2024 r